

Insekternas litteraturhistoria, del 19

Den anti-nyliberalistiska skalbaggen som skakade världen

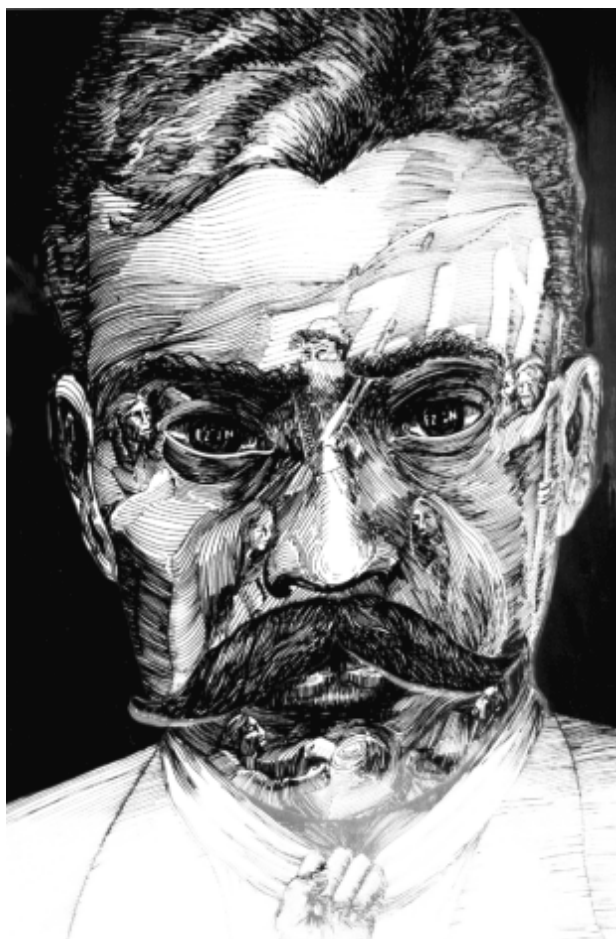
GÖRAN SJÖBERG & ANDERS NILSSON

”Mina damer och herrar!

Jag är den store och sublime Don Durito de la Lacandona, det högsta exemplaret på det gående kavalleriet, ... det mörka föremålet för varje kvinnlig varelses åtrå, det högsta stadiet som varje ärlig man åstundar, barnens hjälte, åldringarnas tröst, den bästa, den enastående....!”

Det mest trovärdiga revolutionära budskapet i globaliseringens begynnande 2000-tal kommer från maskerade *guerilleros* i Lacandóna-djungeln i sydöstra Mexico vilkas chefsideolog är en marklevande skalbagge, Don Durito de la Lacandóna, även kallad enbart Durito (”Hårdis”).

Durito dyker upp i början av 1995 då han kommer i kontakt med *subcomandante* Marcos, den välkände och mediamässige talesmannen för Zapatisternas gerilla i Chiapas-provinsen. Marcos har snabbt blivit en ideologisk och humanistisk symbolfigur i klass med Dalai Lama eller den franske bondeledaren José Bové (som han bytt pipa med). Den mexikanska säkerhetstjänsten tror sig veta att Marcos är identisk med den före detta universitetslektorn Rafael Guillén Vicente.

EMILIO ZAPATA

***

– Hallå, ta det försiktigt!

Till en början såg jag ingenting, men jag stannade upp och väntade. Nästan omedelbart började ett löv röra på sig och framkom en liten skalbagge som började skälla på mig:

– Varför ser du inte vart du sätter dina stora stövlar? Det var så när att du hade plattat ut mig! skrek han.

Den där gälla rösten kände jag igen. – Durito? försökte jag.

– Nabucodonosor för dig! Försök inte vara jämlik! svarade den lilla skalbaggen indignerad.

Nu fanns det inget tvivel längre.

– Durito! Kommer du inte ihåg mig?

Durito, nej förlåt, Nabucodonosor såg fundersamt på mig. Han tog fram en liten pipa ur sina vingar, fyllde den med tobak, tände den och sa sedan, efter att ha dragit ett djupt bloss som gav honom en otäck hostattack:

– Hmmm, hmmm.

Och sedan upprepade han: – Hmmm, hmmm.

Jag satte mig ner, eftersom jag förstod att det här skulle dra ut på tiden. Efter ännu ett antal ”hmmm, hmmm”, utropade Nabucodonosor, eller Durito:

– Kapten?

– Just det! sa jag, nöjd med att ha blivit igenkänd. (1)

Durito undervisar *el sup*, det vill säga *subcomandante* Marcos i ideologiska frågor och tillrättavisar honom ungefär som Don Juan gör i en annan del av Mexico med *sin* lärjunge, Carlos Castañeda (se del 12 av denna serie, Natur i Norr 1998, 17:103-108).

– Var nu uppmärksam. Du har samma problem som många andra. Det har att göra med den ekonomiska och sociala doktrin som är känd som ”nyliberalismen”...

”Det fattades bara det... nu får jag lektioner i politisk ekonomi också”, tänkte jag. Det verkar som om Durito hörde vad jag tänkte, för han förebrådde mig:

– Ssss! Det här är inte vilken lektion som helst! Det är föreläsningen par excellence.

Jag tyckte att det där med ”föreläsningen par excellence” verkade överdrivet, men jag gjorde mig beredd att lyssna på honom. Durito fortsatte efter några ”hmmm, hmmm”.

– Det är ett metateoretiskt problem! Ja, ni utgår från att ”nyliberalismen” är en dok-

trin. Och när jag säger ”ni” menar jag de som håller kvar vid de rigida och fyrkantiga tankesätt som det i ditt huvud. Ni tror att ”nyliberalismen” är en doktrin som kapitalismen har skapat för att möta de ekonomiska kriser som samma kapitalism skyller på ”populismen”. Eller hur?

Durito gav mig inte tid att svara.

– Ja visst! Men nu råkar det vara så att ”nyliberalismen” inte är en teori för att möta eller förklara krisen. Det är krisen själv i den ekonomiska teorins och doktrinen form! Vilket innebär att ”nyliberalismen” inte är det minsta sammanhängande, den har varken en plan för framtiden eller ett historiskt perspektiv. Följaktligen, ren teoretisk skit.

– Märkligt... jag har aldrig hört eller läst

den tolkningen, sa jag överraskad.

– Självklart! Eftersom jag kom på den just i denna stund! sa Durito med stolthet. (1)

Subcomandante Marcos har skapat en egen litterär genre mot bakgrund av de hårda förhållandena i indianernas Mexico. Marcos berättar i en intervju 2001 i den mexikanska tidskriften *Cambio*, av Gabriel Garcia Marquez, om sin bakgrund. Han växte upp i en lärarfamilj med intresse för böcker. Han har inspirerats av de spanska och engelska klassikerna – Don Quijote, Shakespeare och andra men förstås också av sin intervjuare nobelpristagaren. (2) ”Det bästa sättet att förstå de tragiska och komiska aspekterna av det mexikanska politiska systemet är att läsa Hamlet, Macbeth och Quijote - bättre än vilken politisk kommentar som helst.” Marcos berättar sina fabler och sagor med en lättsinnig humor blandad med politisk insikt och stor humanism.

Durito har varit på resa runt jorden som pirat, träffat bemärkta kulturpersonligheter och till sist hamnat i Danmark:

Durito tändar sin pipa och fortsätter berätta:

– Jag gick vidare medan jag letade efter en skylt med namnet ’La Mota Negra’. Jag trevade mig fram, dimman låg så tjock över Köpenhamns gränder den där gryningen att jag knappt kunde urskilja gathörnen och husväggarna...

– Köpenhamn? Men var du inte i London?

– Om du avbryter mig en gång till med sådana där självklarheter skickar jag ut dig på plankan och låter kasta dig till hajarna. Jag sa ju att allt var väldigt underligt, och även om det var i London som jag läste den där skylten om pirater, så letade jag nu efter baren ’La Mota Negra’ i Köpenhamn, Danmark. Jag förlorade mig en stund i parkerna runt Tivoli, innan jag fort-

satte att leta. Plötsligt hittade jag baren i ett gathörn. Det matta skenet från en ensam gatlykta slet revor i dimman och lyste upp en skylt med texten: ’La Mota Negra. Bar & Table Dance. Särskilda Rabatter för Skalbaggar och Riddare’. Det var inte utan att jag uppskattade de höga tankar som europeerna hyser om skalbaggar och riddare...

– Det kanske är för att de slipper umgås med dem ... mumlade jag tyst. (3)

***

Durito figurerar också som författare till ett antal PS i de krönikor som Marcos sänder till den mexikanska och internationella pressen .

P.S. Till det nationella och internationella civila samhället.

”Señora!

‘Det är en ära för mig att kunna delge er en super–duper (så står det i Duritos text) nyhet, en överraskning som kommer att få både stora och små att jubla. Må de finansiella centrumen darra! Må paniken drabba de stora och falska människors palats! Må de små som lever där nere fröjdas! Må de skönaste kvinnorna klä sig i sina vackraste festdräkter och må våren i deras sköten blomma! Må de goda människorna upptäcka sina huvuden! Må barnen dansa av lycka! Han är tillbaka! Den

störste och främste av alla pirater (överstruket i originalet), förlåt, av alla riddare som har funnits på Jorden! Don Durito av La Lacandona! (copyrights reserved) (så står det i Duritos text). Gratulationer till mänskligheten! Våra kondoleanser till nyliberalismen. Han är här, den store är tillbaka – sa jag den ‘store’ – jag menar giganten, den mirakulöse, den superbe, den hyper–mega–plus, den superfantastiskespecielle (så står det i Duritos text), den ende, den unike, han, HAN, Don Durito av La Lacandona! Jaaaaa! (så står det i Duritos text)”^c.

Slut på Duritos text (som jag inte tar något ansvar för). (3)

Zapatisterna leder det första cybernetiska bondeupproret. Den mexikanska regeringen och militärer finner sig i en helt ny situation där ingen massaker eller ens en truppörelse i Chiapas kan utföras utan att en kommuniké från EZLN genast når Internet.

Zapatisternas framträdande i offentligheten med ockupation av ett antal byar och städer på nyåret 1994 tog udden av triumfen i Mexicos samtida inträdande i NAFTA. Därigenom förändrades också för alltid spelplanen i mexikansk politik och det tidigare i praktiken statsbärande partiet PRI:s hegemoni är nu förlorad.

Det mexikanska politiska etablissemangets demokratiska trovärdighet står nu hela tiden

på spel och Durito har blivit en politisk maktfaktor som slår mot nyliberalismen inte bara i Mexico utan mot hela ”ideologin” som sådan på global nivå.

Källor till citaten:

1. Durito 2. (1995) Ur Subcomandante Marcos.
2. <http://www.ezln.org/entrevistas/20010325.es.htm>
Delvis på engelska i: http://flag.blackened.net/revolt/mexico/ezln/2001/marcos/gg_interview.html
3. Återkomsten (1999). Ur Subcomandante Marcos.

Övriga källor:

- Subcomandante Marcos. Från sydöstra Mexicos underjordiska berg. Urval, inledning och översättning av Erik Gustafsson. Manifest 2001.
- Zapatista index (irländsk site) <http://flag.blackened.net/revolt/zapatista.html>
- Writings of Subcommander Marcos of the EZLN http://flag.blackened.net/revolt/mexico/marcos_index.html
- Zapatistas in cyberspace <http://www.eco.utexas.edu/faculty/Cleaver/zapsincyber.html>
- Information om zapatisterna: <http://www.ezln.org>

På svenska:

<http://www.chiapas.nu/>

Författarnas adresser:

Goran.Sjoberg@omv.slu.se
Kvartsvägen 82, 907 41 Umeå
Anders.Nilsson@bmg.umu.se
Mullsjö 258, 914 90 Nordmaling